TENTAMEN PHYSIOLOGICO-MEDICUM INAUGURALE,

DE

Secretione Uterina, vel Fluxu qui vulgo *Menstruus* dicitur.

QUOD,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,
D. GULIELMI ROBERTSON, S.S. T.P.
ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;
NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;
PRO GRADU DOCTORIS,
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;
Eruditorum examini subjicit

JOANNES CRAVEN,
HIBERNUS.
A. B. Trin. Coll. Dub.
Soc. Reg. Med. Edin.
Socius.

Nullius addictus jurare in Verba magistri. HOR.

Ad diem 25. Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXVII.

Viro egregio,

JOANNI MONTGOMERY,

De Ballileck, in Agro Monaghanienſi,

Armigero,

Senatori Hibernico,

Domi Animorum lni Dominatori,

Sed dum in luce reipublicae verſaretur,

Acri, prompto, incorrupto;

Qui Hiberniam calcatam dudum

Et aerumnis deformatam

Inter primos erexit;

Nec unquam iniquum

Et alienum jugum detractanti,

Stenus propugnator defuit,

Quas quidem virtutes ab ea ſtirpe traxit,

Quae ſemper, non patriae tantum,

Sed et hominum

Studioſa libertatis,

Nomen MONTGOMERY *Americanis* pariter ac *ſuis*,

Clarum et venerabile fecit;

Item,

Reverendo viro,

GULIELMO MAXWELL, S.T.P.

De Falkland,

In Agro Monaghanienſi,

Benignitate, pietate, humanitate,

Omnibuſque felicis ingenii dotibus,

Inſignito;

Nec non,

PATRICIO HASTINGS,

De Eblana

Armigero;

Cujus amica in omnes benevolentia,

Morum ſuavitas et urbanitas,

Eorum, quibus eum noviſſe contigit,

Admirationem et amorem conciliant;

Summa, qua fas eſt, obſervantia,

Prima haec ſtudiorum rudimenta

Sacra voluit

JOANNES CRAVEN.

2. *Pro* ambeuntes *lege* ambientes
7. Phaenominis *lege* Phaenomeni
16. topicalis *lege* particularis
21. libidinem *lege* libidini
non illibenter *lege* libenter
ſordeſcere *lege* averſari
tradar *lege* tradam
22. utitilas *lege* utilitas
cruroris *lege* cruoris
23. Ruſshiana *lege* Ruyſchiana
ſentire *lege* ſentiri
24. phyſologi *lege* phyſiologi
25. mutari *lege* mutare
27. alluctetur *lege* reperit
depellentur *lege* depelluntur
29. patiantur *lege* patiuntur
Immenal. *lege* Emmenal.
30. ſchirrorum *lege* ſchirroſum
32. etque *lege* atque
33. aeque *lege* neque
coagularet *lege* coaguletur
35. poſteo *lege* poſtea
pro videri *lege* videre
Pontidera *lege* Pontedera
38. phaenomenonis *lege* phaenomeni
Solo *lege* Sole
41. videri *lege* videre
poſt ſeneſcentibus *adde* ſiſtat
42. phaenomeni *lege* phaenomeno
effunderemur *lege* effunderemus
43. ingrata *lege* ingrato
initerer *lege* eniterer
ingenuorum *lege* ingenuarum
conticeſſit *lege* conticeſcit
poſt benevolentia *adde* proſecutus ſis.

Duncan
with comp. from his

TENTAMEN
PHYSIOLOGICO-MEDICUM
INAUGURALE,
DE
Secretione Uterina, vel Fluxu qui vulgo *Menstruus* dicitur.

STILLAT certis quibusdam temporibus ab utero sanguineus humor; hoc phaenomenon omnium ab omni aevo medicorum movit animos; nec mirum! ecquid enim philosophica indagatione dignius? Hinc plurimus inquaerenda causa impensus labor. Hominibus proprium plerique scripsere physiologi; temere Hercule; mecum enim de re dubia multum reputanti, non ad mulieres tantummodo pertinere videtur, sed ad animantia quaelibet, nec solum animantia, sed et vegetantia quoque omnia, non dissimilem quandam legem pati solere.

Quoniam vero jubet Academia Edinburgena lauream Apollinarem ambeuntes, vel de re medica, vel physica, quicquid palam proferre, de fluxus hujusce et legibus, et causis, conditionibus aequis quas proponit Alma Mater, obtemperaturus, tracto.

Ridebunt forsitan mortales, si quis ab animalibus, a plantis imo, hoc qualecunque sit, fluere affirmet, cum praesertim fluxui solas mulieres obnoxias plerique crediderunt; et aliorum quorundam foeminas animantium similiter affici vix ausi sunt perpauci asserere. Suadet vero, ut novam inirem opinionem, inter omnes organicae materiei partes affinitas, et quasi cognatio; virorum etiam illustrium nomina, qui plurimis animantium officiis plantas etiam fungi docuerunt, sensatione, scilicet, respiratione, circulatione, somno, spontanietate, et motus a vi externa recipiendi aptitudine; hortatur vero imprimis et recreat vir summus *, et in indaganda natura princeps, cujus e scriptis constat, propagari plantas a quodam coitu, nec inepta minus haec superiori aetati visa fuisset sententia.

PARS

* Linnaeus.

PARS PRIMA.

PHÆNOMENA MENSTRUORUM.

In regionibus noſtris, circa annum 14um matureſcit virgo, ſcilicet, ea aetate perſicitur naturae opus, et fit ad veneris munera obeunda opportunior cruda antea et iners puella; tunc temporis fluit e veneris antro genialis humor, nec ante annum 50um curſum fluxus aſſiduus certa periodo inſtaurare deſinit. Sub boreali coelo tardius egreditur, diutius perſtat; plagas, e contrario, torridas tenentibus, verſus annum nonum * incipit ante annum 35 deſiturus. Exceptiones tamen aliquas patitur lex plerumque generalis, ſanguinem maturius effluxiſſe, et non ante extremam aetatem compeſci fluentum traditur.

Notandum eſt etiam, pro corporis habitu, vivendi ratione, multiſque aliis rebus, magnum intereſſe diſcrimen; quibus victus lautior, temperamentumque ſanguineum, cito menſes erumpere aſſueſcunt, mulierculis laxae corporis compagis et irritabilis, res eadem accidit.

Plurima

* Vide Swiet. Comm.

Plurima ſigna menſes jamjam adfuturos praeſagiunt; calor, torquentes per lumbos et partes vicinas dolores; laſſitudo deinde, oſcitatio crebra, et nauſea; caput dolet, febricitat, nec cibum appetit puella; hebeſcit oculorum acies, et liveſcunt cavi orbes; genas deſerit amabilis rubor; ſedet in ore pallor, in toto corpore macies; foetet halitus, et in cute rubras maculas eſt cernere. Paulo ante ſeroſus ſtillat liquor, leucorrhoeae non abſimilis; rubeſcit deinde paulatim donec tandem merus ſanguis, parvo primum rivo, ſed deinceps pleniori effluit.

Hoc modo erumpunt menſes, et ea, quae ſupra recenſui, evaneſcunt ſigna; turgent mammae, reſplendeſcit facies; roſeum induunt ruborem labia; micant rutili oculi; et, quae pudet dicere, ea levibus pilis horreſcere incipiunt; donec tandem, velut ſerpens novus, poſitis exuviis, fulget.

Poſt xxix vel xxx dies plerumque idem fluxus revertitur, quamvis primum inter et ſecundum non ita certum, ac in ſubſequentibus, ſpatium intercedat; tum quoque eadem recrudeſcere ſigna; paulatim tamen relenteſcunt, donec indies conſuetudine diuturna nullum fere important incommodum; nec defuere etiam

mulieres,

mulieres, apud quas dolor nullus, nulla prorſus invaletudo, fluentum hoc primo erumpens inſigniverit.

Diu inter ſcriptores de copia ſanguinis ſingula periodo effuſi acriter diſputatum eſt. Artis ſalutiferae conditor Hippocrates ad duas libras Atticas, vel 20 uncias, redegit * ; idem fere aeſtimavit Friend †. Alii autem aliter ſenſere. Veriſimilior autem De Haen, qui plurima de hac re pericula inſtituit, neque evacuationem hanc his in plagis 4 vel 5, ad plurimum, uncias raro admodum excedere comperiit, nec unquam in majus excreſcere, quin pars quaedam, vel totum etiam corpus, male adficiatur ‡. Cum varie in variis regionibus ratione initii et finis, ita et ratione copiae ſe habeat ; in calidioribus etenim major, minor in frigidis, obſervatur ; ab his quoque fluxus pendet diuturnitas quae noſtris in plagis 4 vel 5 dies non exſuperat.

Nec magis conſtat cuinam obeundo muneri menſtrua inſerviant. Putant nonnulli fluido hoc uterum irrorari, et recipiendo ita foetui idoneum effici ; aliis vero placet foetus inde ali-

* Hipp. de Morb. Mulierum.

† Vide Friend. Emmenal.

‡ Vide de Haen Rat. Medend. et Swiet. Comm.

mentum derivari, aut ſic de corpore redundantem eliminari ſanguinem, qui alioquin in graviſſimos fatiſceret morbos: De his autem fuſius infra.

Cum menſtrua, non niſi evoluto utero prorumpunt, ita et evaneſcunt cum ſuſcipiendae proli ineptus evadit; tunc vero paroxyſmi hyſterici et eadem fere inſtant ſymptomata, quae et ipſis primo profluentibus ingruebant. Indies autem imminuuntur, nec niſi duorum intervallo menſium revertuntur; jam non ſanguis ſincerus, ſed rubeſcens ſerum ejicitur, in tenuemque dein et albeſcentem deſinunt materiem.

Quamvis raro foeminis uterum gerentibus menſtrua contingunt, ſemel tamen aut iterum poſt conceptum, nonnunquam etiam per totum geſtationis tempus, apparent: In nutricibus quoque plerumque compeſcuntur, mammaeque ſaepius, inſtante parturitione, lacte intumeſcunt. Praemiſſis igitur quae hujuſce fluxus cauſis enucleandis inſerviebant, ad eas, quae hac de re, theorias excogitantur, expediendas, noſmet accingimus.

PARS SECUNDA.

THEORIÆ MENSTRUORUM.

Cum ingens hic ingenio pateat, quo libere excurrat campus, nullas non conjecturas excuderunt medici, quibus circumfusam huic quaestioni caliginem depellerent.

1. *Luna Phaenominis Causa.*

Erasistratus, vel, ut alii volunt, Asclepiades, fluxum menstruum, aestus maritimi adinstar, lunae parere asserebat; incidit in mentem istam auctor, cum videret, esse velut affinitatem quandam inter mutationes, quas subit luna, et ea tempora, quibus evacuatio menstrua reverti solet: Etiam multum lunam posse existimavit in epilepsia, in mania, et aliis in morbis qui exacerbationes patiuntur. Vir celeberrimus Mead hanc amplexus est sententiam; sed longe aliter

rem explicare conatus eſt; ratus ſcilicet, aërem a lunae vi quadam dilatari, inde pondus corpori incumbens partim levari, et ſanguinem inde facilius per vaſa continentia viam ſibi parare.

Quae quidem, ut penitus ruat ſententia, ſat eſt animadvertere aeſtum maritimum certis quibuſdam nunquamque immutandis aſtringi legibus, quibus et hoc phaenomenon morem gerat, neceſſe eſt. Si ita etenim res ſe haberet, omnibus in uno quolibet loco eodem tempore mulieribus obtingeret, puta, cum ad terram proxime, qua poſſit, luna approprinquat *, praecipuumque ipſius exercet imperium, et pro variis ejuſdem phaſibus varium ſit oportet. Contrarium prorſus accidere quotidie cernimus, in magnis praeſertim urbibus, ubi qualibet non tantum periodo, ſed et ſingulis diebus, imo et ſingulis horis, accidit; atque apud has deſinit dum apud illas redintegratur. Quinetiam raro in una eademque muliere eodem bis tempore recurrere deprehenditur; ſed nunc ſingulis 15 vel 21 diebus, alias autem poſt menſes tantum aliquot, recurrere deprehenditur, cum lunae legibus apprime conſentiret, ſi, de qua agimus, valeret theoria;

* Hall. Elem. Phyſiol. Tom. 7.

theoria; neque falsa tantum est, sed et manca pariter et imperfecta; exinde enim colligi nequit, cur certo quodam tempore incipiant cessantque menstrua; namque luna aliter pro pueritia et senectute, aliter pro intermedia aetate, se gerere nequit.

2. *Fermentum.*

Dum apud medicos vigebant adhuc chemicorum opiniones, ea omnia, quae in corpore humano fiunt, ad leges chemicas referre mos erat; et dicebantur menses a quadam fermentatione * oriri, et a liquore quodam acri uterum vaginamque erodente. Latet penitus natura fermentationis, et Hallerus insuper vel uno verbo † opinionem funditus eruit, atque evertit: dic enim, argumentandi gratia, fermentationem accidere, eam saevius tyrannidem exercere suppressis mensibus necesse est, et ab acri liquore fermenti prole, uteri fabricam deleri; quinimo, nullus liquor acris, erosi nihil, incidentibus, sese offert. Quaerendum est etiam, cur a fermenta-

* Vide De Graaf.

† Hall. Elem. Physiol. Tom. 7.

ione iſta, univerſum per corpus ſanguinem non novam, et fermenti ſimilem ſpeciem induere? quare ſolus liquorem acrem ſecernit uterus? Quare per quindecim annos latet?

3. *Theoria Mechanica.*

Initis calculis mathematicis, alii rem explicare conati ſunt, quippe qui mechanicorum doctrinas amplexi, corpus pro machina habebant, et hydraulicis tantum legibus parere, credebant, negabant ad faciendos menſes plethoram aliquid conferre, nec faciebant magis et conſuetudinem, et vitae vim latentem. Nihil vero his calculis ineptius facile ei apparebit, qui corporis fabrica, et oeconomia animali rite perpenſis, viderit, non ex una, ſed e multis partibus conſtare hominem, nec uni, ſed plurimis variis inter ſe, et veluti in circulo agentibus, legibus, inſervire.

Duae medicorum haereſes ſunt, de fluxu menſtruo differentium, eorum ſcilicet, quibus pro cauſa eſt generalis plethora, et qui plethorae locali credunt.

4. *Plethora*

4. *Plethora Generalis.*

Plethorae generalis opinio a Galeni tempore usque invaluit. Summi viri *, qui huic favebant sententiae, ad eam stabiliendam multum laboris et ingenii acuminis impenderunt; eorum argumenta quam paucis expediar.

Mulieres ad concipiendum, et foetum per novem menses alendum natae, ea lege a natura effinguntur, ut earum instrumenta sanguinis majorem copiam parent, quam in proprio enutriendo corpore absumi necesse est. Ante pariendum, ne ex retento sanguine ingruet malorum cohors, massam inutilem eliminando praecavetur; sed ad hoc efficiendum maxime opportunus uterus; pendulus enim exstat, et in nullam aliam partem hiant adeo patula vasorum ora; apud gravidam sanguis nimius a foetu absumitur, hoc expulso, mammas petit, in lac ad infantuli nutrimentum elaborandus. Quinetiam addunt, mulieres magis quam viros ad plethoram esse proclives, quippe quae non magis parce vescantur,

* Boerh. Friend, Monro, Manning.

cantur, et quae, debiliores utpote, et vitam degentes otiosam, non easdam evacuationes subeunt: inde colligitur, accumulari sanguinem; et huc referri debere, dolores capitis, dorsi, et lumborum, et caetera quaecunque antevertunt fluxum; quin, obstructis mensibus aut suppressis, juvat sanguinem vel secta vena vel aliter educere, et hoc pro summo argumento ponunt.

His objiciendum occurrit, 1*mo*, Non posse rationem reddi, quare post conceptum subito desuescunt penitus menses fluere. Vix credibile est, foetum in primis mensibus parte 40 sanguinis uti, qui in provectione stadio absumitur; unde dices, vel in primis mensibus nimiam esse copiam, et abortus periculum, vel in postremis, quod alendo foetui sufficeret, deesse. Initis calculis, qui plethorae generali favent, argumentum declinare quaerunt: non tantum, aiunt, sanguinis, quantum per novem menses effunditur (dicunt vero circiter uncias viginti mense quoque effluere) ad foetus incrementum necesse; et quoniam exiguus homunculus non totam absumat copiam, pars adhuc eliminatur, donec tandem firmior, toto sanguine uti potest. Ad haec corroboranda argumenta, quotidianam praxin, scilicet, aliquot uncias sanguinis extemplo post

con-

conceptionem detrahere, omnem abortus a fluxu orientem metum auferendum, feliciſſime exerceri.

Menſium pondus, ſecunda valetudine, nunquam 6 vel 8 uncias ſuperat, ſaepiſſime quatuor vix aequat; quae quantitas, per ſex menſes, collecta, nec dimidium foetus ponderis aequaret, nec per quatuor geſtationis menſes poſtremos ſatis alere poſſet, ſecundum alteram theoriam; turgeſcunt mammae diu ante partum cum maxime nutriri foetum oportet; et plurimas robuſtioris habitus cernere eſt, quae nullam ſanguinis evacuationem paſſae maturum partum ediderunt.

In copia aeſtimanda, nulla roboris habenda ratio: ſi enim, exempli gratia, paucis diebus ante ejiciendos menſes incidat in peripneumoniam, eryſipelatem, vel morbum quemvis phlogiſticum, cur praemature fluens ſanguis, humores nimios auferendo, turbas non compeſcat? Quin, e contra, ad tempus debitum recurrit fluxus, quod nullominus pro plethora habendum. Effoetae, tabidae, et langueſcentes laborant diu, et larga copia ſtillat ſanguis: Quinetiam quae hoc modo afficiuntur, iis ventrem ferre eſt levamini.

Fac

Fac a plethora pendere purgationem menſtruam, et male paſtas non pati, et fluxum ſanguine de vena miſſo praecaveri concedendum eſt. Sed longe aliter ſeſe res habet; ſecta nempe vena, ſi vel triplicem ſanguinis copiam, dum ſilent menſes, detrahas, ad debitum tamen tempus mulier patitur, nec regreſſis imminuitur quantitas.

Non in culpa eſt, quod plus elaboratur ſanguinis quam alendum corpus efflagitet; hebdomadis enim ſingulis, ſingulis imo diebus, vaſa nimio ſanguine referta evacuari poſtularent.

Nec placet eorum aſſentire ſententiae, quibus mulieres, ita a natura factas viſum eſt, ut ſanguinis nimia fiat in earum vaſis congeſtio, et ad talem inſtrumentorum ſanguinem parantium ſtatum infirmum magis et debilius corpus dare proclivitatem; ecquid mulieribus viſcerum chylum facientium ſingularis fabrica? Et hanc ſecundum opinionem uberius quam viros eas paſci oportet; juvat enim ad concoquendos cibos exercitium; difficilis igitur deſidibus et male exercitatis mulierculis digeſtio eſt.

Si foeminis ea vis ineſſet, ut in proprium proliſque nutrimentum ſuppletur ſanguis, robur tale, talem obeſitatem et plethoram, qualem ante

con-

conceptum, inter geſtandum adeſſe quoque oporteret; ſed e contrario palleſcit, marceſcit puerpera; et quaenam, quaeſo, alia mutationis ratio reddenda, quam quod abſumitur in prole alenda ſanguis iſte, qui ad proprii corporis impenſum requiritur.

Neque, cum viros plethora ſaepe laborare patet, nec ullum iis exitum dari, niſi qui foeminis communis, credendum eſt ab unciis quatuor, copia exigua, univerſalem et morboſam inferri poſſe plethoram.

Objicitur etiam, pendere non raro a refertis vaſis amenorrhoeam, et hunc morbum, ſecta vena, feliciter tractari.

Nec quod perſpiratio minor ſit, et quod humorum copia exigua per alia tranſeat emunctoria, iſta ſuffulcitur opinio; in plagis etenim torridis, larga ſolet eſſe perſpiratio, et in regionibus iſtis, copioſores, quam terras Boreales tenentibus, menſes efflureſcunt.

Si minor ſit apud foeminas, ob fibram debiliorem, perſpiratio, puellis etiam minimam eſſe oportet (quippe quibus multo debiliores ſunt fibrae), et idcirco menſes vel a cunis cieri. Addendum etiam, quod obſervavit Van Swieten, inſigne

ſigne poſt eruptos menſes puellarum incrementum fieri.

Nec ulla ſatis digna cauſa datur, cur circa annum 45tum evaneſcat purgatio menſtrua; ſi enim circa hoc tempus firmior uteri compages ſanguini tranſituro obſtet, denſae ſunt etiam per caeterum corpus fibrae, et materiae perſpirabili tranſitus non minus foret difficilis; nec paulatim, ſed ſubito quodammodo, menſes deſueſcunt effloreſcere; non ideo fibrarum in cauſa eſt rigiditas.

Iſta a claris viris prolata argumenta, adeo ſententiae plethoram pro cauſa ponentium, obſtitere, ut ad conſuetudinis vim ſe conferant, dicantque, ſi plethora actionem uterinam ciet, etiam amota cauſa perſtare; inepta vero vox iſta eſt, nec veris philoſophiae legibus conſentanea.

5. *Plethora vel congeſtio topicalis.*

Proximum locum obtinet plethora localis. Theoria iſta a ſummo viro, profeſſore Andreapolitano Simſon excuſſa, multum invaluit, auctoritate innixa, Van Swieten, Halleri, et aliorum celeb. virorum; et quamvis litem non penitus diri-

dirimerunt, multum tamen fidei ſententiae adjecerunt ea, quae Clift. Wintringham celebravit pericula. In eandem fere mentem incidit illuſtris Cullen, et Wintringhamii experientia profectus, hujuſmodi argumenta profeſſor ſubtilis, et ingenioſus profert. Venarum magis quam arteriarum, quae venas comitantur, tunicae puberibus ſunt denſae; ob reſiſtentes ideo venas, liber ſanguinis ex arteriis in venas fluxus impeditur, et arteriae magis diſtenduntur, quam ſi nil tale adeſſet: ab ineunte, igitur ad mediam uſque aetatem, plethora laborant arteriae. Sed ope diſtenſionis perpetuae et preſſurae a ſanguinis impetu, arteriarum denſitas tandem venarum denſitati par evadit; hoc fere ſemper circiter medium vitae tempus evenit; ſed ſeneſcentibus eadem adeſt preſſura, denſiores inde tandem arteriae fiunt, et venoſa naſcitur plethora; ad ciendos menſes ovaria conferre putat idem egregius medicus; quis vero ovariorum ſit ſtatus peculiaris iſte, neſcire ſe fatetur. Additur ab hujus opinionis fautoribus ſine vaſorum plethora nec evolvi nec creſcere hominem, ſed non eodem tempore extenditur ſingula pars, nec ad creſcendum ſegnius ſe praebet ullum, quam uterus, viſcus;

producuntur ideo ante erumpendos menſes alia viſcera, et eo fertur ſanguis, unde uterus penſilis redituro obſtet. Aiunt etiam et magis patulas et debiliores eſſe arterias uterinas, quam quae apud mares, ſimili fere munere funguntur, ſpermaticae, firmiores vero nec grandes adeo venas cognomines; deeſſe preterea iis valvulas, inde circulationem impediri, et eouſque arteriarum fieri plethoram, ut ſibi parata via irruperet ſanguis ; et ex iſtis aiunt principiis explicari poſſe, quae circa tempus iſtud eveniunt ſymptomata, horror ſcilicet, laſſitudo, calor, gravedo, et circa lumbos, dorſum, et abdomen dolores.

Haec autem theoria minime primum erumpentium menſium cauſam reddit, atque hic haud levia objicienda veniunt.

Age, diſputationis ergo, inaequalem fabricam (quod minime pro certo habendum) quis dicat alio quovis tempore antequam ſupervenit fluxus, minus inter ſe diſpares eſſe uterum caeteraſque corporis partes. Non, quaeſo, ſilere menſes intelligendum ea aetate, anno ſcilicet 30 vel 35, quando venarum cum arteriis haud diſſimilis eſt denſitas ? Sed poſt ortam plethoram venoſam, dudum perſtat.

Ecquae

Ecquae proferendae rationes cur, negleсta hominis portione qualibet, ad alteram porrigendam partem, iniqua labórem et curas impenderet natura ; quin a provido rerum Parente et humano genere uſque reparando invigilante, ea lege homines conſtitutos lubentius dicam, ut crudo caetero corpore et rudi, vigeat et matureſcat uterus, et ante evolutum corpus puellas menſtrua pati quis neſciat ?

Obſtructis menſibus, eo, quo aſſueſcunt efflореſcere, tempore, aeger et moleſtus laborat uterus, redeunt ſymptomata quaeque, unde ad futurum fluxum noſcas, vel quae eum ſtipare ſolent ; perſtant ea ſigna per tres aut quatuor dies, et nulla evacuatione facta evaneſcunt, quid tunc temporis fit congeſtio localis ? Si enim menſes ob plethoram effluant, congeſtum topice ſanguinem paulatim augeri decet, et viam tandem ſibi per uterum, portam facillimam, ſtruere, vel eos tandem morbos cieri, quibus coacervatus in vaſis ſanguis pro cauſa exſtat.

Creſcentes praeterea poſt eruptos menſes puellas reperias ; nec creſcentibus deeſt purgatio menſtrua, nec minuitur copia ; ſunt et alia plura contra plethorae localis ſententiam proferenda ; ſed, ut mihi videtur, his quae recenſui argumentis

gumentis male nata opinio eruitur, nec pluribus verbis eam refellere opus.

6. *A libidine petitur.*

Nuperrima quae hac de re prodiit ſententia a viro ingenioſiſſimo Rob. Emmet in diſſertatione inaugurali tradita eſt; menſtruam purgationem a libidine primario pendere contendit; ea ſcilicet urgente, circa pubertatis annos major ad uterum ſanguinis copia, et majore impetu impellitur; ibique mechaniſmo quodam, ab eo non abſimili, qui in erecto pene virili obtinet, diu remorari cogitur, tuncque extravaſatur in ſinus debitos huic a natura recipiendo comparatos, ubi iterato oeſtri venerei inſultu tanta congeritur copia, ut contractilem uterum ſtimulando exinde expellitur. Hanc opinionem amplexus perpolivit ſcriptor quidam, qui ideo certis efflo-reſcere intervallis purgationem menſtruam putat, quod perfectior ſit hominum memoria, ſuaſque inter ſe facilius notiones conſocientur *. His vero argumentis obſtat, quod fatuae, quibus brutis quibuſdam imbecilior mens eſt, rite men-

ſtrua

* Brunonis Praelectiones.

ſtrua patiantur, dum iiſdem carent nutrices, etiamſi libidinem non illibenter indulgeant.

Longe autem invectiori rationum pondere haec premitur theoria. 1*mo*, Quidam ſolertiſſimi oblatrant anatomici *, qui fruſtra ideo cadavera rimati ſunt, ut caveas quas finxerunt, in utero deprehenderent. 2*do*, Inſtante imprimis fluxu menſtruo, foeminas venerem ſordeſcere obſervatur †.

PARS TERTIA.

THEORIA PROPONITUR VERISIMILIOR.

Supereſt ut de hac re veriſimilius aliquid, quantum in me eſt, tradar, nulla his, quas ſupra recenſui, ſententiis fide addita.

1. *Menſium fons, eorum indoles et uſus.*

Conſtat, a ſecretione quadam, plurima in corpore humano fieri, bilem exempli gratia, ſalivam,

* Monro, Haller.

† Van Swieten. Comm.

vam, ſuccos gaſtricos et pancreaticos, quorum in concoquendis cibis utitilas, ſemen, et hominis incrementum; non veri abſimile mihi videtur, menſes a glandula elaborari, et eorum uſum ad novi primordia animalis inſervire, vel hujus ſaltem portionem iſtam quam mater ſuppeditat; non enim nobis res eſt, utrum totus matris ſit homunculus, necne, neutra opinio mihi obſtat exiſtimanti, ab utero ſuum periodo quadam certa elaborari foetum.

Plurima, quae in ſanguine menſtruo cernere eſt, hanc videntur munire ſententiam; non enim menſtruus ſanguis, ritu aliunde detracti, ſincerus ſtillat. Pondus vero inutile eſt, et e corpore eliminandum, quod foetor confirmat, quem neque a putredine, nec ab addito muco oriri conſtat. A ſecta vena, ſi ſanguinem detractum aëri diutius ſubjicias, non ſaevum adeo odorem exhalat, nec putreſcentis cruroris foetorem refert, nec hujus, cui mucus adjicitur; dudum etiam putredinem arcet, quod per purgationem menſtruam eliminatur; fuſcus et nigricans eſt huic color, micat ille rutilus. Sed, quo nil aliud magis noſtram adjuvat ſententiam, narrantur viri ſummi Hunter pericula, qui nullo modo ſanguinem menſtruum coagulare potuit; ex-

ſtat

ſtat quoque Rufshiana puellae hiſtoria, cui 20 annos natae a membrana coerciti nondum efflorefcebant menſes; hac inciſa, ruebat extemplo uſque ad quatuor librarum pondus nigricans cruor, nec coagulabilis nec ad putredinem proclivis *; et quamvis hujuſmodi non plurima proferenda ſunt, his tamen fidendum, donec altera et numeroſiora inſtituantur pericula*. Conſentiunt etiam cum menſium phaenomenis aliarum ſecretionum ſymptomata; qui primo impetu ſaeviebant dolores, ii paulatim ſentire deſueſcunt, et ſimilis a bile tum primum fluente infantulorum ſenſus; ſed ſi non guttatim ſtillaret bilis, ſed menſium adinſtar interjecto temporis intervallo pleno effluerit rivo, tunc eandem periodo quaque moleſtiam perſentiendam credo; et pariter ſi menſium aſſidua ſecretio eſſet, nihil inde poſt eoſdem primum eruptos pertimeſcendum; qui

* Vide Ruyſch. Obſerv. 32. Tom. Prim.

† Cuilibet in hac re experimenta inſtituendi cura ſit, menſtruum humorem naturaliter fluentem aſſumere; ſi eo etenim utatur, qui ſolito juſtoque uberius profluit, non facile errore carebit; ita enim laxa patulaque dehiſcunt uteri vaſcula, ut debitae ſecretioni imparia evadunt.

qui aliis ſtimulo eſt ſecretionibus, calor menſtruum fluxum auget.

Neque interna uteri ſuperficie haec peragitur ſecretio, ſed illis enimvero arteriis, quibus totum fere ipſius conflatur corpus, quaeque in caveam hanc patulis inhiant oſculis. Hic autem a reliquo ſecernitur ſanguine pars aliqua ſemini apta conficiendo, quod a tenuitate tuborum Fallopianorum poſtea conbibitur, et in ovariorum cellulis deponitur, dum quod ſuperfluum eſt per vaginam eliminatur.

Principem equidem in generando foetu ovaria locum obtinere uno ferme omnes conſentiunt ore phyſologi, ſecundum vero ſolummodo uterum; quin et ipſum non niſi nidum quemdam recipiendo inſtructum embryoni exiſtimarunt; quia in illis lutea ſemper corpora repeRiere, totidemque cicatrices, quot praeceſſerint conceptus; illa praeterea animalia, quae ovariis orbata ſunt, jugi poſtea ſterilitate uſque areſcunt; quae vero in utero deprehenduntur glandulae, ab his tantummodo elaboratur mucus quidem irrorandae ipſius qui inſerviat ſuperficiei, neque in illis, unde effluit ſanguis, arteriis, quidpiam glandulari ſimile compagi detexeris, cui mutationem hanc tribuas. Alia adhuc

praeſto

praesto sunt argumenta, quae ex ovaria inter testesque cognatione quadam petieris; adeunt arteriae spermaticae ovaria; reperiuntur ante eruptas menses ova; et non facile statuas quomodo in cellulas semen devehi possit.

Sed admodum spongiosa ovaria, docet anatomia, nec glandularem eorum fabricam esse; nulla ideo ab iis persici secretio potest; et secretionem ad hominem gignendum necesse quis neget; et quamvis utero mucosae sunt glandulae, tamen existimandum ab arteriis menstruam purgationem effundentibus aliquid posse secerni. Sed sanguinis dotes primordiales mutari queunt flexuosae vasorum series, et glandularum officio fungitur quodammodo haec fabrica; vel potius nil aliud est glandula quam ex conglomeratis vasis congeries; et nullibi in corpore tortuosum adeo iter, aut plura innumeris anastomosis vasa conjuncta cernere est. Nec in aliis visceribus talia desunt phaenomena; cutem assidua humectat secretio; evenit quoque simile quid in pulmonibus, et neutro in exemplo, quia glandulas non repieras, inde materiam per meatus simplices eliminari colligendum; nec ad gastricum elaborandum succum, quo nil in homine subtilius, praeter arctum et delicatum vasorum rete

ulla alia paratur fabrica. Multum ideo a veritatis scopulo aberraverunt, qui inesse ovaria inter et testes consensum credebant; glandularis testibus est fabrica; nullae sunt ovariis glandulae, nulla epididimis, et sunt potius cum vesiculis seminalibus conferenda. Nec quod spermaticae arteriae petant ovaria inde colligendum ea ad explendum testiculorum munus esse constituta; hujus enim arteriae maxima pars ad uterum pertinet; viris quorum vel conglomeratae vel glandulares sunt testes, longum est admodum vas spermaticum, nec talis fabrica supervacanea est habenda; mulieribus, e contrario, breve est, quamvis iis fore longissimum existimes, quippe quarum nullae reperiuntur in ovariis glandulae. In tenerrima puella ova, fateor, facile, deprehenderis, haec autem minime foetus sunt habenda, quin multum post conceptum vel armato oculo nullus patet in embryone partium ordo; nec nisi in foemina adulta, et forte non nisi mensibus novissime effluxis, saccos istos detegas, quos pellucido quodam liquore refertos per calorem vel alcohol coagulabili tradunt scriptores; et reputanti secum pellucidas has vesiculas spongiosa uteri compage circumtegi, et tubulos iis esse a superficie externa, facile statuendum est;

quo-

quomodo ſemini ingreſſus pateat; poſſunt etenim, dum menſtrua effluunt, dilatari, cumque fluidum hoc ſubtile admodum ſupponamus, nihil obſtat quin facile a tubis Fallopianis, quae ante mortem ovariis forſitan adhaerent, per minimula haec oſcula viam ſibi alluctetur ad ova quae huic ſemini praebent receptacula. Hinc intelligetur cur foeminae, quibus praeciduntur ovaria, poſtea ſterileſcunt. Objiciatur, denique, debere materiam hanc ita ſecretam, et in cavam uteri dilapſam, per os tincae cum reliquis elabi, aut hanc etiam partem rubram inutilemque a capillaribus tubis Fallopianis, ad quas pariter appellit, reſorberi; talia autem objicienti ſimile quid deprehendere eſt in tubo alimentario, unde faeces depellentur, dum chylus a lacteis conbibitur.

Cuinam purgatio menſtrua uſui inſerviat, diſcrepant inter ſe medici; eam ſoli foetus nutrimento elici putant nonnulli. Si autem, aut jam ſupra probare ſategimus, ſanguis permutetur, lymphaque, qua ſola alat, viduetur, opinio haec ruat neceſſe eſt: praeterea patet, primo a conceptu menſe tantam non poſſe a foetu inſumi copiam, nec menſe ultimo eandem ſufficere, unde

de conjicere pronum eſt, eam ad genituram prorſus eſſe neceſſariam, eique ſoli conſpirari.

Plerique, qui hanc rem penſitarunt, authores, in id conſentiunt, foeminam nempe non poſſe utero concipere, quin prius fluxum hunc paſſa fuerit; quod utique quotidiana adeo experientia comprobatur, ut nullus ſit qui de eo dubius haereat. Quin et affirmare non dubito, mulierem nunquam concipere niſi menſtrua immediate praeceſſerint; aliter etenim ſemen ab ovariorum abſorbentibus in ſanguinem revehitur; hinc mulieres graviditatis periodos ab ultimo menſium fluxu ſtatuunt.

Qui vero huic opinioni adverſantur, his ſeſe rationibus circumvallunt. 1*mo*, Apud quoſdam itinerum ſcriptores legere eſt, lege hac generali Braſilienſes expertes eſſe; et Laponicis, auctore Linnaeo, foeminis non niſi ſemel in anno menſtrua adeſſe, idque ſolſtitio aeſtivo *, aut iis penitus carere, tumque ſteriles et effoetae langueſcere. 2*do*, Sterilitatem quoque a menorrhagia oriri annotatur. 3*tio*, Ex autopia anatomica, patet, fluxum hunc a vagina ſtillare. 4*to*, Denique, apud plurimas mulieres per totum geſtationis tempus obtinet.

1*mo*,

* Vide Flor. Lapon.

1*mo*, Non desunt, qui menstrua ad generationem inutilia esse volunt; huic vero sententiae gravissima refragatur authoritas. Physiologorum princeps Haller monet, cessantibus menstruis, sterilitatem accersiri, iisdem vero nondum eruptis graviditatem desiderari. Ipsorum vero ex eo forsitan irrepsit error, quod menstrua persaepe albicantia lympham colore referant *; non cunctis nostrae regionis mulieribus aequa lege menses albescunt; et verisimile est, sub coelo gelidissimo, adeo pallidam exstare purgationem menstruam, ut pro vero fluxu vix haberetur. Quod de Brasiliensibus fertur, nulla fide dignum videtur; menses enim patiantur fluminis Oroonoko vicinissimae incolae †; et constat, Samoides, quae ista olim purgatione carere credebantur, legi communi esse obnoxias; et, pro diversitate locorum, diversa plura obstare queunt, ne detegatur fluxus: recte ideo Astrucius,

" *Qui ne fleure pas, ne graine pas.*"

2*do*, Respondendum, morbum esse menorrhagiam, nec cum ea nobis res est de fluxu in sano corpore

* Vide Spence's Midwifery, and Friend's Immenal.
† Hall. Elem. Phys. Tom. 7.

corpore differentibus; sed sterilitas inde oriri potest, sive evecto a fluento sanguine embryone, sive ob plurimam debilitatem, vel, quod verisimilius, laxa et hiantia vascula sanguini nulla mutatione vel secretione peracta, exitum praebere.

3tio, Vasa aliquando in imum uterum, vel etiam in vaginam, hiare non negandum est; sed raro accidere solere sectis cadaveribus patet, et utero inverso, stillante ab ejus arteriis sanguine; vel forsitan praeternaturalis est species altera; non enim utero solo conceditur a Natura lusu vacare; vel nonne fieri potest, ut istae steriles extiterint mulieres?

4to, Quod proponitur, scil. parturientes fluxum pati, hoc in sequenti modo explicandum: placenta utero inhaerens minor est quam quae totam occupet vasorum superficiem, nuda exstat pars quaedam; et quoniam inest secernendi facultas, forsitan paucae exigua copia purgationes; et ubi per novem menses perstat fluxus assiduus, dicam, circa uteri cervicem implantatos arteriarum fines menses effundere similiter bilem elaborat schirrorum hepar, modo ejus pars quaedam sana sit; sed rarissima haec sunt omnia, nec contra leges generales usurpanda; et afferen-

tium

tium menſes alendo foetui inſervire, non minus ſententiae obſtant.

2. *Legi communi cuncta ſubjici animantia.*

Ariſtoteles, naturae indagator accuratiſſimus, lege hac teneri animantia quaelibet calidioris ſanguinis * adfirmavit; et veteres recentioreſque quidam ſcripſerunt, vaccam, equam, canem, cervum, balaenam, rajampiſcem, tincam, et mullum ei parere. Neque hic conſiſtam, quin et purgationem menſtruam omnibus omnino animalibus obtingere dixerim, quibus utero concipere datum eſt. Et, 1*mo*, Quidem, ut jam vidimus, nullam unquam gravidam fieri mulierem, quin prius menſes effloreſcant; non ſecus igitur de animalibus ſentiendum; nec immerito ſimile quid ipſis accidere conjiciemus: cumque vel minimula prolem aliquam animalcula progenerant, ita et fluxum quemdam pati putaverim. 2*do*, Rubrum colorem menſibus minime neceſſarium ducimus, cum nec idem ſit de eſſentia fibrae muſcularis, neque una multiplici florum familiae

* Vide Ariſtot. Hiſt. Nat.

familiae facies; et quidem in foemina humana varius pro varia regionum, temporumque ratione, mensium color deprehenditur. Quid mirum igitur, si tam diverse se habeat in animalibus, quae non ita inter se locorum varietate discrepant, quam a se invicem speciebus discriminantur? *3tio*, Longe aliter foetet sanguis menstruus ac cruor putridus; apprimeque callent animantes, quo femellae tempore oestro venereo pertentantur, quod non nisi ex odore quodam tunc temporis exhalato innotescit; hocque secretioni uterinae, de qua agimus, tributum velimus. Menstruis fluentibus, non mulieres tantum, sed et caetera animantia, veneri aegrius auscultant; etque ex accurata observatione asserit cel. Buffon, canem foeminam, sub fluxus hujusce tempora, mari prorsus reluctari. *5to*, Minime obstat, quod a clariss. Hallero conjicitur, scil. fluxum hunc nonnisi sollicitante prurigine cupidinea observari, tuncque sanguinis extillationem quandam obtinere, quae pro purgatione menstrua perperam usurpatur. Sed huic sententiae prorsus dissentio; si etenim ita se haberet, cur certo semper tempore accideret? Quod si hac in re experimenta periclitarentur, nullus dubito quin sanguis hic menstruum referret,

tum

tum ex eo quod aeque calore coagularet, diuque putredini renitetur; ficque lis omnis penitus dirimeretur.

Cum igitur in regionibus calidis purgatio menftrua femper conceptui praeeat, neque fine hac locum habere poffit; mulierefque in circulo Arctico foecundas effe conftat, non immerito pronunciabimus, menftrua geniturae infervire, communique hac lege omnes foeminas teneri, quamvis varia apud varias ratione copiae, vel coloris, obfervantur; pariter vidimus fecretionem hanc ab utero elaborari, et ab eo teftium inftar, minime autem ab ovariis, tanquam praecipuo inftrumento, generationem peragi; Tubas Fallopianas, more vaforum deferentium, ad ova in ovariis, a veficulis feminalibus non abfimilibus, femen perducere, ubi veluti in receptaculis deponitur, et gratum fuppeditat generationis organis ftimulum; neque conceptum contingere innuimus, quin immediate menftrua praeceffe-rint, fiquidem brevi a lymphaticis ovariorum reforberetur femen; unde in propatulo eft, menftrua venereae cupidinis caufam, non equidam folam apud foeminam humanam, perperam autem effectum haberi.

Cum omnibus ſimilia animantibus organa, ad eadem obeunda officia, natura ſuppeditat, tum ſimilis quaedam ipſis neceſſario adeſt evacuatio, quamvis diverſa in diverſis, tum ratione temporis, tum praeſertim ratione copiae, reperitur.

3. *Utrum ad plantas poſſet coextendi ſecretio uterina?*

Dudum rerum naturae iſta pars, qua nihil amoenius, nihil pulchrius, inculta ſquallidaque jacebat, nuperioribus his diebus viri quidam ingenioſi huic ſtudio incubuerant; cum vero perpauca hic facta ſuppeditant, omnis fere hac de re certitudo exulet neceſſe eſt, et ſolo analogiae fundamento ſubnitimur, quae cum caſta, legitima, ſuiſque ſit abſoluta numeris, debito rationis pondere minime deſtituitur.

Suam non ſecus ac animantes prolem plantae progenerant, et, authore Linnaeo, maritati inter ſe connubio coeunt; ſuis ſemper veſtiuntur floſculis, antequam ſoboleſcant, ipſarumque germina omnibus, quibus generationis opus peragitur, organis muniuntur; ſuum mas ſemen teſteſque; ſuam quoque foemina vaginam, ute-

rumque

rumque sortiuntur, quibus receptam a mare farinam fovet, quaque sublata, ipsius penitus tolleretur foecunditas; cum igitur apud foeminam humanam conceptui semper anteat secretio uterina, idemque de caeteris animantibus haud insulse dixeris, eadem quoque lege plantas obligari, non ita temere pronunciaveris. In unaquaque planta foemina cuilibet observatori, paulo ante farinam masculinam conbiberit, posteo vero nunquam, liquorem quemdam videri est a foemineo stigmate exudantem, cujus pro exemplo sit flos violae tricoloris, "Ante hanc foecunda-"tionem, si comprimas vulvam, extillabit liquor "quidam lacunarum melleus *, qui farinam is-"tam genitalem retinet, attrahit, et forte ex-"trahit †." Et auctor quidem, de plantarum sponsaliis, ait, "In omnibus *fere* flosculis liquor "nectareus adest, a flore secretus, quem putat, "celeb. Pontidera balsamum illud esse, quod se-"mina

* Quem neque melleum, neque nectareum merito nuncupaveris, siquidem in ipsis plantis maribus deprehenditur; idque etiam cum alia quacunque floris parte (petalo, puta, sive calici) nectareum situm sit, humor hic a stigmate facile elicies.

† Flor. Lap.

"mina hauriunt, ut eo diutius conferventur *."
Iterumque fic habet, "Quippe nondum con-
"ftat, quid humor hic nectareus in phyfiolo-
"gia floris certo praeftet †." Atque hanc praecipue plantarum partem uterinae fecretioni affimilare non dubitamus, idemque praeftare munus dixerimus; plurimaque fuadent rem ita fe habere: 1*mo*, Quia a ftigmate profluit. 2*do*, Quia in omnibus *fere* apparet floribus; mafculinis tantum fortaffe deeft; quae, fi probata opinio, novum praevalenfque, aliis jam fupra relatis, argumentum praeberet. 3*tio*, Has dotes fruftra plantis natura donari impoffibile, adhuc ufus non clarefcit, conjecturas igitur protuli verifimillimas. 4*to*, Quaevis attamen theoria menftruationis placeat, eandem et in omnibus animalibus, et in omnibus *fere* plantis exiftere, concedendum; nam, fi imperio Lunae fubjicitur, annon haec plantas maxime afficit? Si a fermentatione pendet, annon omnium fanguini animalium eandem fermentationem neceffe eft? Hominis etenim aliorum fanguine animalium nihil diftat; plantarumque fuccus fanguinis muneribus fungitur. Si tantum phyficas

* Amoenit. Acad. Sponf. Plant.

† Ibid.

physicas subit rationes, annon iisdem submittuntur omnia fluida? Nec alias sane plantas pati multi contendunt auctores. Si porro a sanguinis copia in mulieribus ad foetum nutriendum creata pendet, cur aliis foeminis, tum animalibus, tum plantis, foetus aeque alentibus, eadem negaretur copia? vel, si tantum ad partes generationis perluendas, annon his eaedem quam mulieribus partes sunt? Si a quadam imperfecta uteri structura, nonne eundem uteri defectum in aliis animantibus interdum invenimus? Si ab ovariis in uterum agentibus, annon omnibus ovaria? Si a quodam inter arteriarum et venarum roboris discrimine ad quarundam incrementum partium ita comparato, quoniam omnia animalia simul cum plantis similiter crescunt, nonne in omnibus hocce discrimen eminere debet? Si stat pro causa libido, cuncta certa animalia venerem concupiscunt, fortasse plantae; proindeque menstrua pati deberent? Quae, si per uterum secernerentur, ut proles progeneretur, eademque venerem sollicitarent, suo quaeque utero, aut saltem instrumento quodam utero non absimili, quo speciem propagarent, instruuntur.

4.

4. *Vis virtusque Solis hujus phaenomenonis causa.*

Genialem Solis calorem, omnium quae visa sunt, vitaeque ipsius causam primam, menstruationis etiam, (quatenus ab efficiente causa pendet), ab ejusdem historia plane constat. Sub zona enim torrida, ubi aestus perpetuus et fere aequalis, haud tam clare imminent ejusdem effectus, quam sub frigida, quae maximas caloris mutationes frequentissime subit; quam sententiam probant multa. Inter tropica profecto tenera aetate incipiunt menses, copioseque fluunt; in regionibus septentrionalibus, multo serius oriuntur, fluuntque parcius; atque, ab plagis torridis si gradatim recedas, perinde ejusdem quantitatem imminui, eruptionem primum retardari, et demum omnino evanescere inveniemus. Ita Lapponiae mulieres singulis annis, per solstitium nempe aestivum, Solo tunc potissimum agente, tantum menstruant; at in regionibus plus ad Septentriones vergentibus, quas minime fovet calor, rarius occurrant menses. In omnia porro animalia et vegetabilia harum

rum regionum imperium exercet Sol; quo absente, foeminae marium amplexibus repugnant, in latebris sese abducunt ferae, marcent plantae, moerent omnia; illo autem revertente, cuncta revirescunt, foeminae, menstruatione Solem sequente peracta, in venerem gratissimam ruunt; Plantaeque foliis umbriferis floribusque decorantur nitidissimis,

" One endless blush, one white impurpled shower
" Of mingled blossoms———
—————" and hid beneath
" The fair profusion, yellow Autumn lies.

Si vero ob potestatem Solis fluant menses, quaerendum, qua de causa non in torridis plagis saepius quam sub coelo leniori erumpant? (Tempestivi enim coeli incolae solent saepius quam apud septentrionales efflorescere menses). Quare per hyemem pariter ac dum fervet aestas, singulis mensibus, nec cunctae eodem tempore, mulieres menses patiuntur?

Non tantum dicam, interesse discrimen inter temperiem nostrae hujus, et earum quae intra tropicos sunt regionum, quantum inter nostri coeli

coeli et plagarum Polarium temperiem ; ſed tamen hujuſmodi evenit quoddam, et ante diem redeunt menſes inter Tropicos, et conſtantes ſunt magis ; et quoniam plenius effluant, non inepte dici poteſt, a diſpari copia quodammodo penſari temporis intervalla.

Conſtat, non in ordine adeo menſes fluere hyemali tempore ; in noſtra Academia, de medicina Clinica praelegens, tradit Profeſſor egregius, plures in Noſocomium recipi ſolere per hyemem quam per aeſtatem amenorrhoea laborantes. Nec fieri poteſt, ut omnes eodem temporis momento purgationem menſtruam mulieres patiantur ; in univerſa qualibet regione, cunctas conſentientes nunquam invenies, aetate, fibrarum vel rigiditate, vel flacciditate, ſanitate, et copia ſanguinis, victu, et vivendi ratione, animique affectibus ; ſed, quaecunque eodem loco degentes, his omnibus ſimul afficiantur, fere et eodem tempore menſes efflorescant, dicam ; ſic in regionibus tropicis conſtans magis et copioſior adeſt, ſub mitiori coelo, temperie parum immutata, non multum variant phaenomena ; regiones magis ſeptentrionales tenentibus rarius erumpunt menſes ; hyems Lapponica vix efflorescere ſinit menſes ; et quoniam regionis iſtius aeſtas ab hyeme multum

multum difcrepat, efflorefcentes ordinem exacti-orem menfes fervant; patet ideo, a coelo frigido ad calidius fi mulier tranfeat, mire affici iftam purgationem; fimili legi paret plantarum fecretio; in plagis frigidiffimis, vel nullus vel parciffimus eft fluxus; eaedem in noftris regionibus magis in flores luxuriant, fed magis ad meridiem, vel pluries in anno flores edunt, eandem arborem poma et matura et immatura, et flores gerentem faepius videri eft, et vel quovis anni tempore pullulat; de planta quadam certior factus fui, novies per annum in his plagis florefcente. Et quoniam cujuflibet vegetantis a partibus foemineis emanet humor ad conceptum imprimis neceffarius, illum fecretionem uterinam vocare aufus fum; eas enim credo in cunctis fungendis officiis, cum animalibus confentire.

Cur certa aetatis periodo erumpat, aut pariter fenefcentibus, cur unoquoque menfe recurrat fluxus, nulla prorfus adhuc caufa jufta prolata eft; quae a Friendio et aliis in medium profertur fententia prorfus temnenda eft.

Apud mares, nonnifi evolutis legitime teftibus, femen fecernitur; cum vero ingruente fenio, reliquae claudicant functiones, haec quoque fecretio penitus aboletur; fic etiam uterus, qui

prae caeteris corporis organis citius maturefcit, fuum pariter femen conficit, eodemque fere tempore torpet, languetque iners ; cumque prae viris anhelante gradu ad maturitatem properent mulieres, citiufque fenectutis fata patiantur, fic apud illas maturius efflorefcit, feriufque fufflaminatur haec evacuatio.

Caufas recenfuimus, cur majori profluxerit copia, idque frequentius, pro varia locorum ratione, in proxima praecipue a Sole diftantia ; fed latet, et forfitan in aeternum latebit, quare quibufdam animantibus et vegetantibus, fit facultas tenuem modo liquorem fecernendi, dum alia femel in anno, alia ter, quater, fexies, vel duodecies purgationem fubeant.

Vocabulum menftrua, non parum obfuit quominus phaenomeni huic eam quae poftulat lucem, effunderemur ; quippe quod unoquoque menfe idem recurrere, fluxumque femper rubrum invenire, innuat, quae quidem ad ipfiffimam rei naturam pertinere auctores perperam judicarunt. Varie autem apud ipfas mulieres appareat, nunc intra 15 dies, nunc intra 21 ; filent etiam diu menfes, nulla facta injuria ; borealibus quibufdam regionibus, nifi femel, ter, quaterve in anno nullum experiuntur mulieres

fluxum

fluxum; rubet apud animantia quaedam, alias pallescit sanguis menstruus; quoniam ideo e consensu magno, cuncta inter animantia et vegetantia, melius mihi videtur, voce *menses* omnino neglecta, fluxum hunc, secretionem uterinam dicere.

Priusquam vero hancce dissertatiunculam de manibus dimittam, nefas mihi fore existimavi, sedulam celeb. Prof. Gregorii tacere humanitatem, et ingrata praeterire silentio quot quantaque amicitiae pignora, quot benignae comitatis testimonia a claris. Black exceperim; temere autem inepteque ad illius laudationem initerer, de cujus in philosophicam rempublicam praeclare meritis, nulla unquam gens aetasve artium ingenuorum studiosa conticessit. Te vero, excellentissime Webster, quem dulci amici vocabulo hic palam compellare potissimum juvat, quibus te verbis, quibus grati animi indicationibus prosequar? Quam amica me usque benevolentia, quamque prudentibus imbueris consiliis, pergrata semper, nec insuavi recordatione, revolvam.

FINIS.